

 facebook.com/miranda.eu.project

Δραστηριότητα 3.2

Μηχανισμός παρέμβασης για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής των μαθητών Ρομά.

Οδηγός μηχανισμού παρέμβασης

Co-funded by
the European Union

Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 2023-1-DE02-KA220-
VET-000164590

Οδηγός μηχανισμού παρέμβασης

Πληροφορίες ελέγχου εγγράφου

Όνομα έργου	MIRANDA - Ένταξη μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης
Ακρωνύμιο έργου	MIRANDA
Συντονιστής έργου	Ινστιτούτο για την ένταξη των Ρομά και των μειονοτήτων
Αριθμός προγράμματος	2023-1-DE02-KA220-VET-000164590
Αναθέτουσα αρχή	Η Εθνική Υπηρεσία Εκπαίδευσης για την Ευρώπη στο Γερμανικό Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (NA στο BIBB)
Διάρκεια του έργου	01/09/2023 - 31/08/2026
Συντάκτης εγγράφου	Θάνος Κουλός
Έκδοση εγγράφου	v.02
Τύπος εγγράφου	Εσωτερικό
Ημερομηνία	30/07/2025

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ακρωνύμια και συντομογραφίες	5
1. Εισαγωγή	6
Σκοπός του οδηγού	6
Στοχευόμενο κοινό	6
Πλαίσιο του έργου	6
2. Κατανόηση των αναγκών των μαθητών Ρομά – αιτίες της σχολικής διαρροής	7
Εισαγωγή	7
Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες	7
Πολιτισμικοί παράγοντες	8
3. Στρατηγικές παρέμβασης	8
Νομικό και θεσμικό πλαίσιο	8
Υφιστάμενες στρατηγικές	10
Προτεινόμενες στρατηγικές	12
4. Συμπέρασμα	18
5. Αναφορές	20
6. Παραρτήματα	22
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Λειτουργία του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης Στοιχεία παρακολούθησης C: Δείκτης κοινωνικοοικονομικής ευπάθειας (SEVI)	22
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Λειτουργία του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης Στοιχεία παρακολούθησης Δ: Παρακολούθηση περιστατικών συμπεριφοράς	23
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Λειτουργία του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης Στοιχεία παρακολούθησης Ε: Σύστημα προειδοποίησης εκπαιδευτικών	24
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: Λειτουργία του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης Στοιχεία παρακολούθησης Ε: Δείκτης αποτελεσμάτων και διατήρησης	25

Νομική περιγραφή – Άδεια Creative Commons: Το υλικό που δημοσιεύεται στον ιστότοπο του έργου MIRANDA ταξινομείται ως Ανοικτός Εκπαιδευτικός Πόρος (ΑΕΠ) και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ελεύθερα (χωρίς την άδεια των δημιουργών του): να μεταφορτωθεί, να χρησιμοποιηθεί, να επαναχρησιμοποιηθεί, να αντιγραφεί, να

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για αυτές.
Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 2023-1-DE02-KA220-VET-000164590

Ακρωνύμια και συντομογραφίες

EACEA	Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης και Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ECVET	Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστωτικών Μονάδων Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
EU	Ευρωπαϊκή Ένωση
EQUAVET	Ευρωπαϊκή Διασφάλιση Ποιότητας στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση
LTTA	Δραστηριότητες μάθησης, διδασκαλίας και κατάρτισης
PQM	Διαχείριση ποιότητας έργου
TPM	Διακρατική συνάντηση έργου
QC	Ποιοτικός έλεγχος
QA	Διασφάλιση ποιότητας
EEK	Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση
WP	Πακέτο εργασίας

1. Εισαγωγή

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ

Ο παρών οδηγός έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς, τους επαγγελματίες εκπαιδευτές, τους κοινωνικούς λειτουργούς, τους μεσολαβητές των Ρομά και τους ηγέτες των κοινοτήτων να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της σχολικής διαρροής των νέων μαθητών Ρομά. Οι κοινότητες Ρομά σε όλη την Ευρώπη αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, όπως διακρίσεις, φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτές οι προκλήσεις πηγάζουν από τον βαθιά ριζωμένο ιστορικό αποκλεισμό, τη συστημική διάκριση και τις οικονομικές δυσκολίες, που οδηγούν σε υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου και περιορισμένες ευκαιρίες για μακροπρόθεσμη κοινωνικοοικονομική πρόοδο (Kócszé et al., 2019). Χωρίς στοχευμένες παρεμβάσεις, οι μαθητές Ρομά αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο απομάκρυνσης από την εκπαίδευση, ενισχύοντας τους κύκλους της φτώχειας και της περιθωριοποίησης (ΟΟΣΑ, 2021).

Η αντιμετώπιση αυτών των ποσοστών εγκατάλειψης απαιτεί μια δομημένη και τεκμηριωμένη προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές κοινωνικοπολιτισμικές και οικονομικές πραγματικότητες των μαθητών Ρομά. Ο παρών οδηγός παρουσιάζει έναν μηχανισμό παρέμβασης που ενσωματώνει την αξιολόγηση, τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τη βιωσιμότητα των πολιτικών με στόχο τη μείωση των ποσοστών εγκατάλειψης των μαθητών Ρομά στα προγράμματα ΕΕΚ. Βασιζόμενος σε βέλτιστες πρακτικές και ακαδημαϊκή έρευνα, παρέχει ένα πλαίσιο για τον εντοπισμό των βαθύτερων αιτίων της εγκατάλειψης και την εφαρμογή στοχευμένων, πολιτισμικά ευαίσθητων λύσεων. Οι βιώσιμες παρεμβάσεις απαιτούν θεσμική δέσμευση, διατομεακή συνεργασία και πλαίσια πολιτικής χωρίς αποκλεισμούς που δίνουν προτεραιότητα στην εκπαίδευση των Ρομά ως αναπόσπαστο στοιχείο των εθνικών εκπαιδευτικών στρατηγικών (FRA, 2019).

ΣΤΟΧΕΥΟΜΕΝΟ ΚΟΙΝΟ

Ο οδηγός αυτός απευθύνεται σε επαγγελματίες και ενδιαφερόμενους φορείς που ασχολούνται με την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και την κοινωνική ένταξη των μαθητών Ρομά. Τα βασικά ακροατήρια περιλαμβάνουν:

- Εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές σε επίσημα και μη επίσημα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα,
- Παρόχους επαγγελματικής εκπαίδευσης,
- Κοινωνικούς λειτουργούς, μεσολαβητές Ρομά και ηγέτες κοινοτήτων,
- ΜΚΟ και οργανώσεις που ασχολούνται με την ένταξη των Ρομά,
- υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που επικεντρώνονται στην ενίσχυση της εκπαιδευτικής ισότητας για τις περιθωριοποιημένες ομάδες.

ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η ανάπτυξη αυτού του οδηγού αποτελεί μέρος του ευρύτερου προγράμματος MIRANDA, το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το MIRANDA στοχεύει στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης μέσω διαδρομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK) ειδικά προσαρμοσμένων για τους Ρομά μαθητές. Το πρόγραμμα αντιμετωπίζει τις ιδιαίτερες ανάγκες των κοινοτήτων Ρομά παρέχοντας εξατομικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη, προωθώντας την ενδυνάμωση και δημιουργώντας διαδρομές απασχόλησης. Ο παρών οδηγός αποτελεί ένα από τα πολλά εργαλεία που έχουν σχεδιαστεί για την επίτευξη των στόχων του MIRANDA όσον αφορά την υποστήριξη των μαθητών Ρομά καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής τους πορείας, προωθώντας παράλληλα την ενεργό συμμετοχή τους στην κοινωνία.

Σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος MIRANDA, ο παρών οδηγός έχει ως στόχο να διερευνήσει τα δομικά, πολιτισμικά και οικονομικά εμπόδια που συμβάλλουν στα ποσοστά εγκατάλειψης των Ρομά, να αναλύσει τους υπάρχοντες μηχανισμούς υποστήριξης για την εκπαίδευση των μειονοτήτων και να προτείνει στρατηγικές παρέμβασης που υποστηρίζονται από εμπειρικά στοιχεία και μελέτες περιπτώσεων. Παρέχει στους εκπαιδευτικούς και τους ενδιαφερόμενους φορείς στρατηγικές για την καλλιέργεια ενός περιβάλλοντος μάθησης χωρίς αποκλεισμούς, που σέβεται την πολιτισμική πολυμορφία και προάγει την επιτυχία όλων των μαθητών, ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους.

2. Κατανόηση των αναγκών των μαθητών Ρομά – αιτίες της σχολικής διαρροής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μαθητές Ρομά σε όλη την Ευρώπη αντιμετωπίζουν μια σειρά πολύπλευρων προκλήσεων που εμποδίζουν σημαντικά τη συμμετοχή τους σε ποιοτική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση. Ένα βασικό εμπόδιο είναι η διαδεδομένη διάκριση και οι προκαταλήψεις που αντιμετωπίζουν οι κοινότητες Ρομά, οι οποίες συχνά οδηγούν σε κοινωνικό αποκλεισμό και περιορισμένες εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Σύμφωνα με πρόσφατες εκθέσεις, τα ποσοστά εγκατάλειψης των σπουδών μεταξύ των μαθητών Ρομά κυμαίνονται από 31 % (Ελλάδα) έως και 70 % (Βουλγαρία), σε σύγκριση με 9,7 % για τους μη Ρομά συμμαθητές τους, γεγονός που υπογραμμίζει τη σοβαρότητα των εκπαιδευτικών ανισοτήτων που αντιμετωπίζουν. Πολλοί μαθητές Ρομά μεγαλώνουν σε συνθήκες φτώχειας, που χαρακτηρίζονται από ανεπαρκή στέγαση, υγειονομική περιθάλψη και πρόσβαση σε εκπαιδευτικούς πόρους, τα οποία επηρεάζουν αρνητικά την ακαδημαϊκή τους επιτυχία.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Κοινωνική περιθωριοποίηση και διακρίσεις

Οι κοινότητες Ρομά έχουν ιστορικά αντιμετωπίσει συστηματικό αποκλεισμό σε ολόκληρη την Ευρώπη. Διάφορες εκθέσεις (π.χ. ERRC, 2020) επισημαίνουν περιπτώσεις εκπαιδευτικού διαχωρισμού, όπου οι μαθητές Ρομά τοποθετούνται δυσανάλογα σε σχολεία ειδικής αγωγής. Επιπλέον, η διακριτική διάκριση από τους δασκάλους και τους συμμαθητές μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερη αυτοεκτίμηση και κινητοποίηση στον τομέα της εκπαίδευσης. Τα γλωσσικά εμπόδια διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο· πολλοί μαθητές Ρομά ενδέχεται να μην μιλούν άπταιστα την κυρίαρχη γλώσσα της χώρας τους, γεγονός που εμποδίζει την πλήρη συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία.

Οικονομικές πιέσεις και παιδική εργασία

Πολλές οικογένειες Ρομά βασίζονται σε άτυπες αγορές εργασίας, συχνά εμπλέκοντας τα παιδιά τους σε μικρής κλίμακας εμπόριο ή οικιακές εργασίες. Έρευνα του Ευρωπαϊκού Κέντρου για τα Δικαιώματα των Ρομά (ERRC, 2018) δείχνει ότι σχεδόν το 30% των νέων Ρομά ασχολούνται με εργασιακές δραστηριότητες που παρεμποδίζουν την εκπαίδευσή τους. Η απουσία ισχυρών δικτύων κοινωνικής υποστήριξης επιδεινώνει την ευάλωτη θέση τους.

Μελέτες δείχνουν ότι οι οικονομικές δυσκολίες αναγκάζουν πολλούς μαθητές Ρομά να εγκαταλείψουν πρόωρα το σχολείο για να στηρίξουν τις οικογένειές τους. Η έλλειψη μακροπρόθεσμων ευκαιριών απασχόλησης για τους γονείς Ρομά συμβάλλει στην αστάθεια του οικογενειακού εισοδήματος, ασκώντας περαιτέρω πίεση στους νέους μαθητές να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους. Μια έρευνα που διεξήχθη από το Αυστριακό Ινστιτούτο Έρευνας για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση (2021) διαπίστωσε ότι το 47% των νέων Ρομά που εγκατέλειψαν το σχολείο ανέφεραν τις οικονομικές δυσκολίες ως τον κύριο λόγο για την απόφασή τους.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Οι κοινωνικές νόρμες των Ρομά συχνά επιβάλλουν αναγκαστικούς πρόωρους γάμους, πρόωρη δημιουργία οικογένειας και ρόλους που καθορίζονται από το φύλο. Μελέτες δείχνουν ότι τα κορίτσια Ρομά αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη εκπαιδευτική ασυνέχεια λόγω των προσδοκιών για πρόωρο γάμο. Μια έρευνα του 2020 από το Open Society Foundations διαπίστωσε ότι το 35% των κοριτσιών Ρομά εγκαταλείπουν το σχολείο πριν ολοκληρώσουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση λόγω των οικογενειακών προσδοκιών για γάμο και οικιακές ευθύνες.

Επιπλέον, η δυσπιστία προς τα κρατικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων, παίζει σημαντικό ρόλο στην απροθυμία των οικογενειών Ρομά να συμμετάσχουν στο επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα. Οι ιστορικές εμπειρίες διακρίσεων και πολιτικών αναγκαστικής αφομοίωσης έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση ενός γενεαλογικού σκεπτικισμού απέναντι στις εκπαιδευτικές αρχές. Επιπλέον, η απουσία προτύπων στην εκπαίδευση και την απασχόληση μπορεί να περιορίσει τις φιλοδοξίες και την κινητοποίηση των νέων Ρομά να ακολουθήσουν ανώτερη εκπαίδευση ή επαγγελματική κατάρτιση.

3. Στρατηγικές παρέμβασης

Για να διασφαλιστεί ότι οι μαθητές Ρομά έχουν πρόσβαση και επιτυγχάνουν στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, είναι απαραίτητο ένα ολοκληρωμένο σύνολο πολιτικών και υπηρεσιών παρέμβασης. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχουν τόσο ακαδημαϊκή όσο και μη ακαδημαϊκή βοήθεια, αντιμετωπίζοντας τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι μαθητές Ρομά και προωθώντας την επιτυχία τους σε διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα.

ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η πρόσβαση των Ρομά στην εκπαίδευση στην Ευρώπη παραμένει ένα επείγον ζήτημα που χαρακτηρίζεται από συστηματικό αποκλεισμό, παρά τις νομικές προστασίες της ΕΕ και τις εθνικές δεσμεύσεις. Στη

Γερμανία, την Ελλάδα, την Αυστρία, τη Βουλγαρία (κράτη μέλη της ΕΕ) και τη Βόρεια Μακεδονία (υποψήφια χώρα για ένταξη στην ΕΕ), τα νομικά και θεσμικά πλαίσια διαφέρουν ως προς τον σχεδιασμό και την εφαρμογή τους, αλλά είναι ευθυγραμμισμένα με τους ευρύτερους στόχους του Στρατηγικού Πλαισίου της ΕΕ για τους Ρομά (2020-2030) και της Οδηγίας για τη φυλετική ισότητα (2000/43/ΕΚ).

Η Γερμανία δεν διαθέτει κεντρική εκπαιδευτική πολιτική λόγω της ομοσπονδιακής της δομής. Οι αρμοδιότητες ανήκουν στα Länder (ομοσπονδιακά κράτη). Αν και η διάκριση απαγορεύεται βάσει του Γενικού Νόμου περί Ίσης Μεταχείρισης (AGG), η εφαρμογή του ποικίλλει. Οι Ρομά και οι Σίντι (αναγνωρισμένοι ως εθνική μειονότητα) εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν έμμεσο αποκλεισμό λόγω γλωσσικών φραγμών και κοινωνικοοικονομικών μειονεκτημάτων. Δεν υπάρχει εθνική στρατηγική που να στοχεύει συγκεκριμένα τους Ρομά στον τομέα της εκπαίδευσης, αλλά υπάρχουν προγράμματα ένταξης σε επίπεδο ομόσπονδων κρατιδίων (π.χ. διαπολιτισμικοί μεσολαβητές, γλωσσική υποστήριξη). Η Εθνική Στρατηγική Ένταξης των Ρομά της Γερμανίας (NRIS) στερείται δεσμευτικών εκπαιδευτικών στόχων και έχει επικριθεί για την περιορισμένη συμμετοχή των Ρομά.

Η Ελλάδα αναγνωρίζει τους Ρομά ως ευάλωτη κοινωνική ομάδα και όχι ως μειονότητα, γεγονός που διαμορφώνει τις πολιτικές της. Αν και το δικαίωμα στην εκπαίδευση κατοχυρώνεται από το ελληνικό Σύνταγμα και η οδηγία για τη φυλετική ισότητα έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο, η εφαρμογή της παρουσιάζει δομικές ελλείψεις. Τα παιδιά Ρομά συχνά φοιτούν σε διαχωρισμένα σχολεία ή αντιμετωπίζουν εμπόδια στην εγγραφή τους λόγω έλλειψης εγγράφων ή σταθερής στέγης. Η επικαιροποιημένη στρατηγική ένταξης των Ρομά της Ελλάδας (2021-2030) περιλαμβάνει την εκπαίδευση ως βασικό πυλώνα και χρηματοδοτείται εν μέρει μέσω του ΕΚΤ+, ωστόσο η αποτελεσματική εφαρμογή και τα μέτρα κατά του διαχωρισμού παραμένουν ασυνεπή.

Η Βόρεια Μακεδονία, ως υποψήφια χώρα για ένταξη στην ΕΕ, ευθυγραμμίζεται με τα πρότυπα της ΕΕ μέσω της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη των Ρομά (2014-2020, παρατεταμένη έως το 2030). Οι Ρομά αναγνωρίζονται συνταγματικά ως εθνοτική μειονότητα και ο νόμος για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση εγγυάται δωρεάν και υποχρεωτική εκπαίδευση. Η χώρα έχει σημειώσει αξιοσημείωτη πρόοδο, μεταξύ άλλων με υποτροφίες, βοηθούς διδασκαλίας Ρομά και πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση βάσει ποσοστώσεων. Ωστόσο, τα ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου και η χαμηλή εγγραφή στην προσχολική εκπαίδευση παραμένουν υψηλά, συχνά λόγω της φτώχειας και των διακρίσεων. Τα προενταξιακά κονδύλια της ΕΕ (IPA) υποστηρίζουν στοχευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Η Αυστρία αναγνωρίζει τους Ρομά ως εθνική μειονότητα, με συνταγματικές προστασίες και νόμους κατά των διακρίσεων (Νόμος περί Ίσης Μεταχείρισης). Η εκπαιδευτική πολιτική είναι συγκεντρωτική, αλλά αντιμετωπίζει συστημικές ανισότητες. Οι Ρομά μαθητές συχνά αντιμετωπίζουν προκλήσεις που σχετίζονται με την εκμάθηση της γλώσσας, την έλλειψη πολιτισμικής ένταξης και την υποεκπροσώπηση. Το NRIS της Αυστρίας εστιάζει γενικά στην ένταξη και έχει επικριθεί για τους ασαφείς εκπαιδευτικούς στόχους και την ανεπαρκή συμμετοχή της κοινότητας των Ρομά στο σχεδιασμό των πολιτικών.

Η Βουλγαρία έχει τον μεγαλύτερο πληθυσμό Ρομά αναλογικά στην ΕΕ. Από το 2005 έχει εφαρμόσει διάφορες στρατηγικές ένταξης των Ρομά, με έμφαση στην εκπαίδευση. Υπάρχουν νομικές εγγυήσεις στο πλαίσιο του Νόμου περί Προστασίας από τις Διακρίσεις και του Νόμου περί Δημόσιας Εκπαίδευσης, ωστόσο ο διαχωρισμός στα σχολεία παραμένει ευρέως διαδεδομένος, ιδίως στις αγροτικές και φτωχές περιοχές. Τα παιδιά Ρομά είναι υπερεκπροσωπημένα σε σχολεία με ανεπαρκείς πόρους ή σε σχολεία «μόνο για Ρομά». Η στρατηγική 2021-2030 στοχεύει στην αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων, αλλά η πρόοδος υπονομεύεται από την αδύναμη επιβολή, την πολιτική αστάθεια και την ανεπαρκή χρηματοδότηση.

Συμπέρασμα: Αν και οι πέντε χώρες διαθέτουν νομικές προστασίες κατά των διακρίσεων στην εκπαίδευση και έχουν υιοθετήσει εθνικές στρατηγικές για τους Ρομά, η εφαρμογή τους παραμένει άنيση. Η Γερμανία και η Αυστρία δίνουν έμφαση στην έμμεση ένταξη μέσω προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης, ενώ η Βουλγαρία και η Βόρεια Μακεδονία εφαρμόζουν πιο στοχευμένες πολιτικές. Η Ελλάδα υστερεί στην αντιμετώπιση του διαχωρισμού. Σε όλες τις χώρες, η αποτελεσματικότητα της πρόσβασης των Ρομά στην εκπαίδευση δεν εξαρτάται μόνο από τα νομικά πλαίσια, αλλά και από την εφαρμογή, την κατανομή των πόρων και τη ουσιαστική συμμετοχή των Ρομά στη χάραξη πολιτικής.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Η πρόσβαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EEK) είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων στην απασχόληση των Ρομά σε όλη την Ευρώπη. Ενώ και οι πέντε χώρες διαθέτουν γενικά συστήματα EEK, τα στοχευμένα μέτρα για τους Ρομά είναι άνια και συχνά βασίζονται σε προγράμματα και όχι σε δομές. Ωστόσο, έχουν αναδυθεί αρκετές στοχευμένες στρατηγικές—ιδίως εκείνες που χρηματοδοτούνται ή καθοδηγούνται από την ΕΕ— για τη γεφύρωση του χάσματος δεξιοτήτων και τη μείωση του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας.

Γερμανία

Το διττό εκπαιδευτικό σύστημα της Γερμανίας, που συνδυάζει την ενδοεταιρική κατάρτιση με την επαγγελματική εκπαίδευση, αποτελεί μια καθιερωμένη οδό προς την απασχόληση. Ωστόσο, οι Ρομά—ιδίως οι μετανάστες Ρομά—αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια, όπως η γλωσσική επάρκεια, το νομικό καθεστώς και η έλλειψη προηγούμενων προσόντων. Οι στοχευμένες στρατηγικές περιλαμβάνουν:

- **Τοπικά προγράμματα ένταξης** που υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και προσφέρουν **επαγγελματικό προσανατολισμό, μαθήματα γλώσσας** και υποστήριξη για **την τοποθέτηση μαθητευομένων** από περιθωριοποιημένες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά.
- Πρωτοβουλίες όπως η **«Ένταξη μέσω των προσόντων» (IQ)** στοχεύουν στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων των μεταναστών και των περιθωριοποιημένων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά από κράτη μέλη της ΕΕ όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία, αλλά δεν στοχεύουν ρητά τους Ρομά σε επίσημο επίπεδο.
- Η **έλλειψη στοχευμένων, εθνικών προγραμμάτων EEK για τους Ρομά** αποτελεί πρόκληση, ιδίως καθώς οι Ρομά συχνά συγκαταλέγονται στις ευρύτερες κατηγορίες των μεταναστών ή των ατόμων με χαμηλή ειδικευση.

Ελλάδα

Η Ελλάδα διαθέτει ένα κεντρικό σύστημα EEK, αλλά οι πρωτοβουλίες που αφορούν συγκεκριμένα τους Ρομά παραμένουν **περιορισμένες και σποραδικές**:

- Πιλοτικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, όπως το **«Ένταξη των Ρομά μέσω της εκπαίδευσης και της εργασίας»** (2017-2020), επιδίωξαν να συνδέσουν τους νέους Ρομά με προγράμματα EEK και τοποθετήσεις σε θέσεις εργασίας, χρησιμοποιώντας **μεσολαβητές και τοπική καθοδήγηση**.

- Οι μαθητές Ρομά υποεκπροσωπούνται στα επίσημα σχολεία ΕΕΚ (ΕΠΑΛ και ΙΕΚ) και τα ποσοστά εγκατάλειψης είναι υψηλά λόγω της κοινωνικοοικονομικής αστάθειας.
- Η **Εθνική Στρατηγική για τους Ρομά 2021-2030** αναγνωρίζει την ανάγκη βελτίωσης της πρόσβασης στην ΕΕΚ, αλλά μέχρι στιγμής δεν διαθέτει ειδικό μηχανισμό εφαρμογής.
- Ορισμένες **πρωτοβουλίες υπό την ηγεσία ΜΚΟ** συνεργάζονται με δήμους για να προσφέρουν **βραχυπρόθεσμη κατάρτιση** σε τομείς όπως οι κατασκευές, η φροντίδα και η ραπτική.

Βόρεια Μακεδονία

Ως υποψήφια χώρα για ένταξη στην ΕΕ, η Βόρεια Μακεδονία έχει δείξει συγκριτικά μεγαλύτερη έμφαση στην ένταξη των Ρομά στην ΕΕΚ:

- Το **Ταμείο Εκπαίδευσης Ρομά (REF)** συνεργάζεται με την κυβέρνηση για την παροχή **υποτροφιών, καθοδήγησης και κατάρτισης για την προετοιμασία των Ρομά για την εργασία** στο δευτεροβάθμιο και μεταδευτεροβάθμιο ΕΕΚ.
- Το **επιχειρησιακό σχέδιο** της κυβέρνησης **για την απασχόληση** περιλαμβάνει **επιδοτούμενες πρακτικές ασκήσεις, επιδοτήσεις μισθών και προγράμματα επαγγελματικής επανεκπαίδευσης** που απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες, με τους Ρομά να αποτελούν βασική δημογραφική ομάδα.
- Η στρατηγική για τους Ρομά 2021-2030 δίνει προτεραιότητα σε **ενεργά μέτρα για την αγορά εργασίας**, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕΚ για νέους και γυναίκες, και καθορίζει συγκεκριμένους δείκτες για τη συμμετοχή των Ρομά.
- Τα **κονδύλια IPA II και IPA III** της ΕΕ χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη **κέντρων κατάρτισης χωρίς αποκλεισμούς και υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού** που απευθύνονται στις κοινότητες Ρομά.

Αυστρία

Το διττό σύστημα ΕΕΚ της Αυστρίας είναι θεωρητικά χωρίς αποκλεισμούς, αλλά **δεν διαθέτει εθνική στρατηγική ΕΕΚ ειδικά για τους Ρομά:**

- Οι Ρομά περιλαμβάνονται στην κατηγορία **«μειονεκτούντες νέοι»** στα προγράμματα απασχόλησης και κατάρτισης που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ και την **Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (AMS)**.
- Προγράμματα σε δημοτικό επίπεδο σε πόλεις όπως η Βιέννη και το Μπούργκενλαντ (έδρα της μειονότητας των Ρομά στην Αυστρία) προσφέρουν **γλωσσική κατάρτιση, μαθήματα ψηφιακών δεξιοτήτων και επαγγελματική συμβουλευτική** με στοιχείο πολιτισμικής διαμεσολάβησης.
- ΜΚΟ και οργανώσεις Ρομά (π.χ. **Romano Centro**) έχουν συμμετάσχει στην **υποστήριξη της μετάβασης στην εργασία**, συχνά ενεργώντας ως μεσάζοντες με εκπαιδευτικά ιδρύματα.
- **Δομικά εμπόδια** — όπως το στίγμα, η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου και η έλλειψη κινήτρων για τους εργοδότες — εξακολουθούν να περιορίζουν την πρόσβαση.

Βουλγαρία

Η Βουλγαρία έχει εφαρμόσει τις πιο ρητές στρατηγικές ΕΕΚ που στοχεύουν στους Ρομά, αν και τα αποτελέσματα παραμένουν ανάμεικτα:

- Στο πλαίσιο της **Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη των Ρομά (2012-2020)** και της διαδόχου της (2021-2030), η Βουλγαρία δεσμεύτηκε να εντάξει τους νέους Ρομά στην ΕΕΚ μέσω:
 - **Καθοδήγηση σταδιοδρομίας σε σχολεία με πλειοψηφία Ρομά**
 - **Υποτροφιών και επιδομάτων μεταφοράς** για μαθητές που είναι εγγεγραμμένοι σε προγράμματα ΕΕΚ
 - Στοχευμένη υποστήριξη για **κορίτσια Ρομά και πρόωρους αποχωρούντες από το σχολείο**
- Τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ έχουν υποστηρίξει **τον εκσυγχρονισμό των σχολών ΕΕΚ και τις συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα για την κατάρτιση** σε περιοχές με υψηλό ποσοστό Ρομά (π.χ. Πλόβντιβ, Σλίβεν).
- Πιλοτικά προγράμματα όπως «**Το μέλλον σου είναι στα χέρια σου**» και «**Μαζί για μια καλύτερη εκπαίδευση**» έχουν συνδέσει τα επαγγελματικά σχολεία με εργοδότες στους τομείς της γεωργίας, της κλωστοϋφαντουργίας και των υπηρεσιών.
- Εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά **τους διαχωρισμένους κλάδους ΕΕΚ**, την χαμηλή ποιότητα της κατάρτισης σε περιοχές με κυρίαρχο πληθυσμό Ρομά και την αδύναμη απορρόφηση από την αγορά εργασίας.

Μεταξύ των πέντε χωρών, **η Βόρεια Μακεδονία και η Βουλγαρία** ξεχωρίζουν για την εφαρμογή στοχευμένων στρατηγικών ΕΕΚ για τους Ρομά με μετρήσιμους στόχους και υποστήριξη από δωρητές. **Η Γερμανία και η Αυστρία** βασίζονται σε πλαίσια χωρίς αποκλεισμούς με έμφαση στόχευση, ενώ **η Ελλάδα** υστερεί στη συστηματοποίηση της πρόσβασης των Ρομά στην ΕΕΚ. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι πρωτοβουλίες ΕΕΚ που εστιάζουν στους Ρομά είναι συχνά βασισμένες σε έργα και η βιωσιμότητά τους εξαρτάται από την ενίσχυση της κρατικής ιδιοκτησίας, τη συμμετοχή των Ρομά και την εμπλοκή εργοδοτών.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

Οι νέοι Ρομά εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην ολοκλήρωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και στην είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Τα υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης, που οφείλονται σε οικονομικές δυσκολίες, έλλειψη δέσμευσης και αποσύνδεση μεταξύ του εκπαιδευτικού περιεχομένου και των ευκαιριών απασχόλησης, αποτελούν σημαντικές προκλήσεις. Για να μειωθούν αποτελεσματικά τα ποσοστά εγκατάλειψης μεταξύ των νέων Ρομά ηλικίας 15 ετών και άνω, οι χώρες πρέπει να υιοθετήσουν στοχευμένες, συγκεκριμένες παρεμβάσεις που αντιμετωπίζουν τόσο τα συστημικά προβλήματα εντός του εκπαιδευτικού συστήματος όσο και τα συγκεκριμένα κοινωνικοοικονομικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες Ρομά. Προτείνονται οι ακόλουθες στρατηγικές για τη δημιουργία ουσιαστικών αλλαγών, με βάση τις μοναδικές ανάγκες των μαθητών Ρομά και με βάση τις τρέχουσες πολιτικές και πρακτικές.

1. Σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης (EWMS) για την πρόληψη της εγκατάλειψης των προγραμμάτων ΕΕΚ από τους Ρομά

Το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης (EWMS) είναι ένας προληπτικός μηχανισμός που έχει σχεδιαστεί για τη συστηματική αναγνώριση και υποστήριξη των μαθητών Ρομά που διατρέχουν κίνδυνο εγκατάλειψης των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK). Βασισμένο σε τεκμηριωμένους δείκτες κινδύνου και υποστηριζόμενο από θεσμικό συντονισμό, το EWMS λειτουργεί ως ένα ανθρωποκεντρικό εργαλείο παρέμβασης βασισμένο σε δεδομένα, το οποίο εφαρμόζεται σε επίπεδο σχολείου. Είναι ενσωματωμένο στο διοικητικό και παιδαγωγικό πλαίσιο των ιδρυμάτων EEK, με ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές ευπάθειες των μαθητών Ρομά.

Στον πυρήνα του, το EWMS συλλέγει και αναλύει δεδομένα σε επίπεδο μαθητή σε τέσσερις διαστάσεις: παρουσία, ακαδημαϊκή επίδοση, αρχεία συμπεριφοράς και κοινωνικοί παράγοντες κινδύνου. Τα συστήματα παρακολούθησης της παρουσίας έχουν διαμορφωθεί έτσι ώστε να ανιχνεύουν μοτίβα απουσιών ή χρόνιων καθυστερήσεων, τα οποία συχνά αποτελούν πρώιμους δείκτες αποσύνδεσης. Η ακαδημαϊκή επίδοση παρακολουθείται μέσω συνεχών βαθμολογιών αξιολόγησης και διαμορφωτικών αξιολογήσεων, επισημαίνοντας τους μαθητές που υστερούν σε βασικά επαγγελματικά και γενικά μαθήματα. Τα δεδομένα συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων των πειθαρχικών παραπομπών ή της απομόνωσης στο περιβάλλον της τάξης, εξετάζονται σε συνδυασμό με τις παρατηρήσεις των εκπαιδευτικών και τις πληροφορίες των συμβούλων καθοδήγησης. Οι κοινωνικοί παράγοντες κινδύνου, όπως η ασταθής στέγαση, η φτώχεια, οι οικογενειακές ευθύνες και η έκθεση σε διακρίσεις, προσδιορίζονται μέσω εμπιστευτικών συνεντεύξεων με τους μαθητές, εκθέσεων μεσολαβητών Ρομά και προσπαθειών προσέγγισης των οικογενειών.

Όταν πληρούνται τα όρια κινδύνου σε μία ή περισσότερες από αυτές τις διαστάσεις, το EWMS δημιουργεί μια αυτόματη ειδοποίηση στο σύστημα παρακολούθησης του σχολείου. Αυτή η ειδοποίηση ενεργοποιεί μια πολυεπιστημονική ανταπόκριση που συντονίζεται από μια ειδική ομάδα πρόληψης της σχολικής διαρροής, η οποία συνήθως περιλαμβάνει έναν μεσολαβητή εκπαίδευσης Ρομά, έναν σύμβουλο σταδιοδρομίας, έναν δάσκαλο της τάξης και, όπου είναι δυνατόν, έναν σχολικό ψυχολόγο. Η ομάδα ξεκινά μια ατομική εξέταση της υπόθεσης και αναπτύσσει ένα σχέδιο υποστήριξης προσαρμοσμένο στις ανάγκες του μαθητή. Τα μέτρα υποστήριξης μπορεί να περιλαμβάνουν ακαδημαϊκή διδασκαλία, κίνητρα για την παρακολούθηση των μαθημάτων, ευέλικτο πρόγραμμα, υπηρεσίες ψυχικής υγείας ή συνεργασία με την οικογένεια του μαθητή.

Για να εξασφαλιστεί η λογοδοσία και η συνέχεια, το σύστημα ενσωματώνει μηνιαίες ανασκοπήσεις της προόδου και παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων. Τα δεδομένα ανωνυμοποιούνται και τροφοδοτούν μια κεντρική πλατφόρμα πολιτικής EEK σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, προκειμένου να ενημερώνονται οι συστημικές ανταποκρίσεις και οι προτεραιότητες χρηματοδότησης. Είναι σημαντικό ότι το EWMS έχει σχεδιαστεί ώστε να είναι συμμετοχικό και ευαίσθητο στις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες: οι μεσολαβητές Ρομά λειτουργούν ως αξιόπιστοι μεσάζοντες μεταξύ του σχολείου και των κοινοτήτων Ρομά, διασφαλίζοντας ότι οι ειδοποιήσεις δεν είναι μόνο τεχνικά ακριβείς,

Συνδυάζοντας την προγνωστική ανάλυση με την εξατομικευμένη παρέμβαση και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης στην κοινότητα, το EWMS δεν χρησιμεύει μόνο για τη μείωση των ποσοστών εγκατάλειψης, αλλά και για τη θεσμοθέτηση πρακτικών ένταξης που αναγνωρίζουν τις πολύπλοκες πραγματικότητες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές Ρομά σε περιβάλλοντα EEK.

Λειτουργικά Στοιχεία παρακολούθησης του EWMS

A. Παρακολούθηση παρουσιών σε πραγματικό χρόνο

Ένα ψηφιακό εργαλείο θα καταγράφει και θα αναλύει την παρουσία ανά τάξη, με αυτόματες ειδοποιήσεις να ενεργοποιούνται όταν ένας μαθητής χάνει **περισσότερο από το 10% των προγραμματισμένων ωρών** σε ένα μήνα. Βοηθά στην έγκαιρη ανίχνευση της αποσύνδεσης, ειδικά για μαθητές που αντιμετωπίζουν προβλήματα μεταφοράς ή οικιακές επιβαρύνσεις που είναι κοινές μεταξύ των νέων Ρομά.

B. Πίνακας ελέγχου ακαδημαϊκών επιδόσεων

Μια εσωτερική βάση δεδομένων θα καταγράφει τους βαθμούς και τις πρακτικές αξιολογήσεις. Μια ένδειξη κινδύνου δημιουργείται όταν ένας μαθητής αποτυγχάνει σε δύο ή περισσότερες βασικές ενότητες ή πέφτει **κάτω από το όριο του 40% του μέσου όρου**. Αυτός ο πίνακας ελέγχου εξετάζεται κάθε δύο εβδομάδες από τους εκπαιδευτικούς και τους συμβούλους.

C. Δείκτης κοινωνικοοικονομικής ευπάθειας (SEVI)

Με τη χρήση εντύπων εισαγωγής και συνεντεύξεων με διαμεσολαβητές, σε κάθε μαθητή Ρομά θα αποδίδεται μια κοινωνικοοικονομική βαθμολογία με βάση παράγοντες όπως η σταθερότητα της στέγασης, το οικογενειακό εισόδημα, ο αριθμός των εξαρτώμενων μελών και η εκπαίδευση των γονέων. Οι μαθητές που βαθμολογούνται στο **ανώτερο 30% της κλίμακας κινδύνου** έχουν προτεραιότητα για υλική υποστήριξη και καθοδήγηση.

D. Παρακολούθηση περιστατικών συμπεριφοράς

Η ανώνυμη συμπεριφορά θα καταγράφει προειδοποιήσεις, συγκρούσεις ή σημάδια κοινωνικής απόσυρσης. Ένα όριο **3 περιστατικών ανά εξάμηνο** ενεργοποιεί μια ψυχοκοινωνική παραπομπή. Οι μεσολαβητές τοποθετούν αυτά τα περιστατικά στο πλαίσιο του οικογενειακού περιβάλλοντος του μαθητή.

E. Σύστημα ειδοποίησης εκπαιδευτικών

Οι εκπαιδευτικοί θα υποβάλλουν μηνιαίες ποιοτικές εκθέσεις μέσω ενός τυποποιημένου εντύπου, σημειώνοντας ανησυχίες όπως έλλειψη υλικών, συχνή κόπωση ή εκφοβισμός. Αυτές οι παρατηρήσεις θα καταχωρίζονται στο κεντρικό EWMS και θα συσχετίζονται αυτόματα με άλλους δείκτες για την επαλήθευση της επείγουσας ανάγκης.

F. Παρακολούθηση της εμπλοκής της οικογένειας

Αυτό το εργαλείο θα παρακολουθεί τη συχνότητα αλληλεπίδρασης μεταξύ οικογένειας και σχολείου. Ένας μαθητής του οποίου η οικογένεια δεν παρευρεθεί σε **δύο συνεχόμενες συναντήσεις** ή αρνηθεί την επικοινωνία μπορεί να επισημανθεί για επακόλουθες επισκέψεις στο σπίτι από διαμεσολαβητή ή κοινωνικό λειτουργό.

G. Ημερολόγιο ανταπόκρισης υποστήριξης

Μόλις επισημανθεί ένας μαθητής, θα καταγράφεται το ιστορικό των παρεμβάσεων, συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων, της συμβουλευτικής, των επιδομάτων ή της καθοδήγησης. Αυτό βοηθά στην αξιολόγηση του κατά πόσον η υποστήριξη παρέχεται εγκαίρως και στην προσαρμογή της σε περίπτωση που είναι αναποτελεσματική.

H. Δείκτης αποτελεσμάτων και διατήρησης

Αυτός ο αθροιστικός δείκτης θα μετρά την επιμονή και την επιτυχία των μαθητών με την πάροδο του χρόνου (π.χ. ποσοστό ολοκλήρωσης ενοτήτων, επανεγγραφή, απόκτηση μαθητείας). Επιτρέπει τη σύγκριση σε επίπεδο σχολείου και συστήματος, καταναμημένη ανά εθνικότητα, όπου επιτρέπεται.

Τα στοιχεία παρακολούθησης είναι αλληλένδετα, ώστε να τροφοδοτούν με δεδομένα ένα **δυναμικό προφίλ κινδύνου** για κάθε μαθητή, το οποίο ενημερώνεται κάθε μήνα. Το προφίλ αυτό παρέχει πληροφορίες για εξατομικευμένες παρεμβάσεις και επιτρέπει τον έλεγχο της απόδοσης του EWMS. Είναι σημαντικό ότι επιτρέπει **προληπτικές —και όχι αντιδραστικές— ανταποκρίσεις**.

2. Προσαρμοσμένη οικονομική στήριξη για μαθητές Ρομά σε προγράμματα ΕΕΚ

Μία από τις πιο άμεσες και αποτελεσματικές παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να εφαρμόσουν οι χώρες είναι η επέκταση των μηχανισμών οικονομικής στήριξης για τους Ρομά μαθητές που είναι εγγεγραμμένοι σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ).

Υπό όρους μεταφορές μετρητών (CCTs): Με βάση τα υπάρχοντα επιδόματα, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να εισαγάγουν CCTs που απευθύνονται ειδικά σε οικογένειες Ρομά με παιδιά που είναι εγγεγραμμένα σε προγράμματα ΕΕΚ. Αυτές οι μεταφορές θα συνδέονται με τη σχολική φοίτηση των μαθητών, την ολοκλήρωση βασικών ορόσημων (όπως τελικές εξετάσεις ή πρακτική άσκηση) και την επιτυχή αποφοίτηση. Οι πληρωμές θα μπορούσαν να καλύπτουν εκπαιδευτικά έξοδα, όπως έξοδα μετακίνησης, βιβλία ή εκπαιδευτικό υλικό.

Υποτροφίες επαγγελματικής κατάρτισης: Δημιουργία ειδικού ταμείου υποτροφιών για μαθητές Ρομά, το οποίο θα διαχειρίζονται τα αρμόδια υπουργεία Παιδείας και στο οποίο θα έχουν πρόσβαση οικογένειες που αποδεικνύουν οικονομική ανάγκη. Επιπλέον, οι πάροχοι ΕΕΚ θα μπορούσαν να συγκεντρώσουν και να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις υπάρχουσες υποτροφίες, επιδόματα και επιχορηγήσεις που διατίθενται στους μαθητές ΕΕΚ. Αυτό θα ανακούφιζε τις οικονομικές πιέσεις που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες Ρομά, επιτρέποντάς τους να δώσουν προτεραιότητα στην εκπαίδευση χωρίς να χρειάζεται οι μαθητές να εγκαταλείψουν το σχολείο και να εισέλθουν πρόωρα στην αγορά εργασίας.

Η στρατηγική αυτή αντιμετωπίζει άμεσα έναν από τους πιο συνηθισμένους λόγους εγκατάλειψης των σπουδών — την οικονομική πίεση που υφίστανται οι οικογένειες Ρομά. Ανακουφίζοντας αυτό το βάρος, καθιστά την επαγγελματική εκπαίδευση μια πιο βιώσιμη και ελκυστική επιλογή για τους νέους Ρομά.

3. Ενίσχυση των ειδικών για τον κλάδο επαγγελματικών διαδρομών με μαθητείες που εστιάζουν στους Ρομά

Ενώ τα εκπαιδευτικά συστήματα των χωρών συχνά συνδυάζουν τη διδασκαλία στην τάξη με τη μαθητεία, οι νέοι Ρομά αντιμετωπίζουν συχνά δυσκολίες στην πρόσβαση σε αυτές τις θέσεις μαθητείας. Οι μαθητές Ρομά συχνά αντιμετωπίζουν συστηματική διάκριση και έλλειψη πρόσβασης σε μέντορες στον χώρο εργασίας, γεγονός που εμποδίζει την ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Στοχευμένες συνεργασίες με τη βιομηχανία για τους νέους Ρομά: Δημιουργία επίσημων συνεργασιών μεταξύ επαγγελματικών σχολών, επιχειρήσεων και οργανώσεων Ρομά για να διασφαλιστεί η συμμετοχή των μαθητών Ρομά σε προγράμματα μαθητείας. Αυτές οι συνεργασίες θα πρέπει να εστιάζουν ειδικά σε κλάδους που αντιμετωπίζουν έλλειψη δεξιοτήτων, όπως η πληροφορική, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η υγειονομική περίθαλψη και τα ειδικευμένα επαγγέλματα. Ο στόχος είναι να δημιουργηθούν ειδικές θέσεις μαθητείας για μαθητές Ρομά, με σαφή πορεία από την επαγγελματική κατάρτιση στην πλήρη απασχόληση.

Προγράμματα πρακτικής άσκησης που διοργανώνονται από Ρομά: Συνεργασία με ΜΚΟ Ρομά για τη δημιουργία προγραμμάτων πρακτικής άσκησης και καθοδήγησης σε τοπικές επιχειρήσεις. Οι Ρομά μαθητές θα επωφεληθούν από την παρουσία μεντόρων από τη δική τους κοινότητα, οι οποίοι θα μπορούν να τους καθοδηγήσουν κατά τη διάρκεια της μαθητείας, μειώνοντας το αίσθημα αποξένωσης και

αυξάνοντας την εμπιστοσύνη τους στο σύστημα. Αυτές οι θέσεις πρακτικής άσκησης θα πρέπει να είναι αμειβόμενες και να συνδέονται άμεσα με προσφορές εργασίας μετά την ολοκλήρωσή τους.

Τα προγράμματα αυτά δημιουργούν άμεσες και συγκεκριμένες συνδέσεις μεταξύ εκπαίδευσης και απασχόλησης, παρέχοντας στους νέους Ρομά εργασιακή εμπειρία, ανάπτυξη δεξιοτήτων και ευκαιρίες απασχόλησης που είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους και ευθυγραμμισμένες με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

4. Ενίσχυση των προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και καθοδήγησης ειδικά για τους Ρομά

Ένα κρίσιμο κενό στα τρέχοντα συστήματα εκπαιδευτικής υποστήριξης για τους νέους Ρομά είναι η έλλειψη εξατομικευμένης επαγγελματικής συμβουλευτικής. Χωρίς ισχυρή καθοδήγηση, οι μαθητές Ρομά ενδέχεται να μην γνωρίζουν το πλήρες φάσμα των επαγγελματικών ευκαιριών που προσφέρονται μέσω της ΕΕΚ ή να μην έχουν την αυτοπεποίθηση να τις εκμεταλλευτούν.

Κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού για Ρομά: Δημιουργία κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού σε σχολεία και ιδρύματα επαγγελματικής κατάρτισης που είναι ειδικά σχεδιασμένα για μαθητές Ρομά. Τα κέντρα αυτά θα πρέπει να απασχολούν συμβούλους Ρομά που κατανοούν τις πολιτισμικές και κοινωνικές δυναμικές των κοινοτήτων Ρομά και μπορούν να προσφέρουν εξατομικευμένη υποστήριξη στους μαθητές.

Δίκτυα Μεντόρων Ρομά: Επέκταση των προγραμμάτων καθοδήγησης. Τα προγράμματα αυτά θα μπορούσαν να επεκταθούν ώστε να προσφέρουν ατομική καθοδήγηση από επιτυχημένους επαγγελματίες Ρομά που έχουν οι ίδιοι ακολουθήσει διαδρομές ΕΕΚ. Οι μαθητές Ρομά θα επωφεληθούν από την άμεση καθοδήγηση σχετικά με τις επαγγελματικές διαδρομές, την υπέρβαση των εκπαιδευτικών προκλήσεων και την απόκτηση γνώσεων από άτομα με τα οποία μπορούν να ταυτιστούν.

Αυτά τα εξατομικευμένα συστήματα υποστήριξης θα παρέχουν στους Ρομά μαθητές μια σαφέστερη αίσθηση κατεύθυνσης, ενισχύοντας την αυτοπεποίθησή τους στην παρακολούθηση της ΕΕΚ και παρέχοντάς τους πρακτικές συμβουλές για το πώς να επιτύχουν τόσο ακαδημαϊκά όσο και επαγγελματικά.

5. Εφαρμογή προγραμμάτων διπλής εκπαίδευσης με ευέλικτο ωράριο για τους νέους Ρομά

Δεδομένων των υψηλών ποσοστών εγκατάλειψης, είναι απαραίτητο να εισαχθούν πιο ευέλικτα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης που μπορούν να ανταποκριθούν στις ιδιαίτερες ανάγκες των νέων Ρομά. Συχνά, οι οικογένειες Ρομά βιώνουν αστάθεια και υψηλά επίπεδα απουσιών λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων ή εργασίας, γεγονός που καθιστά δύσκολη τη διατήρηση των παραδοσιακών προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Ευέλικτα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης: Εκτός από τα παραδοσιακά προγράμματα πλήρους απασχόλησης, οι χώρες θα πρέπει να αναπτύξουν επιλογές ΕΕΚ μερικής απασχόλησης και βραδινής φοίτησης για τους νέους Ρομά που ενδέχεται να έχουν εργασιακές υποχρεώσεις κατά τη διάρκεια της ημέρας. Αυτή η ευελιξία θα επιτρέψει στους μαθητές Ρομά να ισορροπήσουν την εκπαίδευσή τους με τις οικογενειακές τους ευθύνες ή την μερική απασχόληση, αυξάνοντας την πιθανότητα συνέχισης της συμμετοχής τους σε προγράμματα κατάρτισης.

Διαδικτυακές πλατφόρμες επαγγελματικής εκπαίδευσης: Συνεργασία με επαγγελματικές σχολές για την προσφορά διαδικτυακών εκπαιδευτικών ενότητων που είναι προσβάσιμες ανά πάσα στιγμή και προσαρμοσμένες στις ανάγκες των νέων Ρομά. Αυτή η προσέγγιση θα ωφελήσει ιδιαίτερα τους μαθητές

Ρομά σε αγροτικές περιοχές, οι οποίοι ενδέχεται να έχουν δυσκολία να παρακολουθήσουν μαθήματα σε φυσικούς χώρους λόγω γεωγραφικής απομόνωσης ή προβλημάτων μεταφοράς.

Προσφέροντας ευέλικτα εκπαιδευτικά προγράμματα και διαδικτυακές επιλογές, η επαγγελματική εκπαίδευση θα γίνει πιο προσιτή για τους νέους Ρομά, μειώνοντας την απουσία από τα μαθήματα και διασφαλίζοντας ότι θα συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους.

6. Στοχευμένες πολιτικές κατά των διακρίσεων και κατάρτιση εκπαιδευτικών

Οι Ρομά μαθητές αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις λόγω διακρίσεων και προκαταλήψεων στα σχολεία. Αυτές οι εμπειρίες συχνά οδηγούν σε απομάκρυνση από την εκπαίδευση, συμβάλλοντας σε υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης. Για να μειωθεί αυτό το πρόβλημα, οι χώρες πρέπει να εφαρμόσουν στοχευμένες πολιτικές που εστιάζουν τόσο στη μείωση των διακρίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και στην προετοιμασία των εκπαιδευτικών να εργάζονται αποτελεσματικά με τους Ρομά μαθητές.

Υποχρεωτική κατάρτιση των εκπαιδευτικών σχετικά με την ιστορία και την πολιτισμική ευαισθησία των Ρομά: οι χώρες πρέπει να εισαγάγουν υποχρεωτικά, κρατικά χρηματοδοτούμενα προγράμματα κατάρτισης για όλους τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και των επαγγελματικών ιδρυμάτων σχετικά με την ιστορία, τον πολιτισμό και τις κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες Ρομά. Η κατάρτιση αυτή θα έχει ως στόχο τη μείωση των προκαταλήψεων και την προώθηση της ένταξης στην τάξη, διασφαλίζοντας ότι οι μαθητές Ρομά αισθάνονται ότι τους εκτιμούν και τους κατανοούν.

Πολιτικές κατά των διακρίσεων σε βάρος των μαθητών Ρομά: Δημιουργία μιας σαφούς πολιτικής κατά των διακρίσεων στα σχολεία, η οποία θα εφαρμόζεται ενεργά. Αυτή θα περιλαμβάνει συστήματα αναφοράς για τους μαθητές Ρομά που υφίστανται προκατάληψη, καθώς και εκστρατείες ευαισθητοποίησης σε ολόκληρο το σχολείο για την αντιμετώπιση και τη μείωση των διακριτικών συμπεριφορών έναντι των μαθητών Ρομά.

Αντιμετωπίζοντας τις προκαταλήψεις και προωθώντας την πολιτισμική ευαισθητοποίηση μεταξύ των εκπαιδευτικών, τα μέτρα αυτά θα δημιουργήσουν ένα πιο φιλόξενο και υποστηρικτικό εκπαιδευτικό περιβάλλον για τους νέους Ρομά, ενθαρρύνοντάς τους να παραμείνουν ενεργοί και μειώνοντας την πιθανότητα να εγκαταλείψουν το σχολείο λόγω αρνητικών εμπειριών.

7. Ενίσχυση της συμμετοχής της κοινότητας και των συστημάτων υποστήριξης της οικογένειας

Η συμμετοχή των οικογενειών Ρομά στην εκπαίδευση των παιδιών τους είναι ζωτικής σημασίας για τη μείωση των ποσοστών εγκατάλειψης του σχολείου. Ωστόσο, πολλοί γονείς Ρομά αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην εμπλοκή τους με το σχολικό σύστημα λόγω γλωσσικών φραγμών, δυσπιστίας προς τους θεσμούς ή έλλειψης κατανόησης του εκπαιδευτικού συστήματος.

Προγράμματα προσέγγισης οικογενειών με έμφαση στους Ρομά: Ανάπτυξη κοινοτικών προγραμμάτων προσέγγισης που συνεργάζονται άμεσα με τις οικογένειες Ρομά για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Τα προγράμματα αυτά πρέπει να είναι ευαίσθητα από πολιτισμική άποψη και να περιλαμβάνουν επισκέψεις στο σπίτι, συναντήσεις γονέων-εκπαιδευτικών και ενημερωτικές συνεδρίες που διεξάγονται στις γλώσσες των Ρομά, ώστε να διασφαλίζεται η ενημέρωση και

Υπηρεσίες υποστήριξης των οικογενειών Ρομά: Παροχή πρόσβασης στις οικογένειες Ρομά σε υπηρεσίες υποστήριξης που τις βοηθούν να προσανατολιστούν στο σχολικό σύστημα, προσφέροντας νομική βοήθεια για θέματα που σχετίζονται με την εκπαίδευση και παρέχοντας πόρους για οικονομική υποστήριξη για τα έξοδα που σχετίζονται με την εκπαίδευση. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει συνεργασίες μεταξύ ΜΚΟ

Ρομά και του Υπουργείου Παιδείας, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι οικογένειες Ρομά λαμβάνουν πλήρη υποστήριξη για την εξασφάλιση της εκπαιδευτικής επιτυχίας των παιδιών τους.

Με τη συμμετοχή των οικογενειών Ρομά στην εκπαιδευτική διαδικασία και την παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης, οι μαθητές Ρομά είναι πιο πιθανό να παραμείνουν στο σχολείο και να ακολουθήσουν επαγγελματική εκπαίδευση, με αποτέλεσμα υψηλότερα ποσοστά παραμονής και χαμηλότερα ποσοστά εγκατάλειψης.

8. Ανατροφοδότηση και παρακολούθηση

Η αποτελεσματική παρακολούθηση και αξιολόγηση είναι ζωτικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι οι υπηρεσίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μαθητών Ρομά και επιτυγχάνουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η τακτική ανατροφοδότηση από τους μαθητές, τις οικογένειες και τους ενδιαφερόμενους φορείς μπορεί να συμβάλει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών. Οι προτεινόμενες μέθοδοι περιλαμβάνουν:

- Τακτικές αξιολογήσεις προόδου: Παρακολούθηση της ακαδημαϊκής και προσωπικής προόδου μέσω τυποποιημένων αξιολογήσεων, αξιολογήσεων των εκπαιδευτικών και αυτοαξιολογήσεων που διεξάγονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, προκειμένου να εντοπιστούν οι τομείς που χρειάζονται πρόσθετη στήριξη.
- Ανατροφοδότηση από τους μαθητές: Συλλογή ανατροφοδότησης απευθείας από τους μαθητές Ρομά σχετικά με τις εμπειρίες τους από τις παρεχόμενες υπηρεσίες μέσω ερευνών, ομάδων εστίασης ή ατομικών συνεντεύξεων. Ενθαρρύνοντάς τους να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με τη συνάφεια και την αποτελεσματικότητα της υποστήριξης, μπορείτε να αποκτήσετε πολύτιμες πληροφορίες.
- Συνεισφορά της οικογένειας και της κοινότητας: Συμμετοχή των οικογενειών Ρομά και των μελών της κοινότητας στη διαδικασία αξιολόγησης, ζητώντας την ανατροφοδότησή τους σχετικά με τον αντίκτυπο των υπηρεσιών στα παιδιά τους και στην κοινότητα στο σύνολό της. Η συνεισφορά τους μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό τομέων που χρήζουν βελτίωσης.
- Προσαρμογές βάσει δεδομένων: Χρησιμοποιήστε τα δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσω αξιολογήσεων και ανατροφοδότησης για να κάνετε προσαρμογές στις υπηρεσίες βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την επέκταση επιτυχημένων παρεμβάσεων ή την προσαρμογή στρατηγικών για την κάλυψη μεταβαλλόμενων αναγκών.
- Σκέψεις των μεντόρων και των εκπαιδευτικών: Ενθαρρύνετε τους μέντορες, τους κοινωνικούς λειτουργούς και τους εκπαιδευτικούς να παρέχουν τακτικά τις σκέψεις τους σχετικά με την πρόοδο των μαθητών και τις προκλήσεις που παρατηρούν στις καθημερινές τους αλληλεπιδράσεις. Αυτοί οι επαγγελματίες έχουν συχνά χρήσιμες οπτικές σχετικά με την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών.

4. Συμπέρασμα

Ο τελικός στόχος του **Οδηγού για τον μηχανισμό παρέμβασης για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής των μαθητών Ρομά** είναι η ανάπτυξη ενός μηχανισμού για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Με την παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης, την προώθηση συνεργασιών με σημαντικούς ενδιαφερόμενους φορείς και την εφαρμογή αποδεδειγμένων στρατηγικών, μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον στο οποίο οι μαθητές Ρομά θα έχουν τα εργαλεία και τις ευκαιρίες που χρειάζονται για να πετύχουν. Η εκπαίδευση δεν είναι μόνο ένας δρόμος προς την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη,

αλλά και ένα ισχυρό μέσο για την υπέρβαση των συστημικών φραγμών που έχουν ιστορικά περιθωριοποιήσει τις κοινότητες Ρομά σε όλη την Ευρώπη.

Ο παρών οδηγός αποτελεί ζωτικό πόρο για εκπαιδευτικούς, παρόχους ΕΕΚ, κοινωνικούς λειτουργούς, μεσολαβητές και κοινοτικές οργανώσεις, επιτρέποντάς τους να συνεργάζονται αποτελεσματικά για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού, πολιτισμικά ευαίσθητου και χωρίς αποκλεισμούς περιβάλλοντος για τους μαθητές Ρομά και τη μείωση της σχολικής διαρροής. Μέσω της ενεργού συνεργασίας μεταξύ των μερών αυτών, μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα δεν είναι μόνο προσβάσιμα, αλλά και συναφή με τα μοναδικά πολιτισμικά πλαίσια των κοινοτήτων Ρομά. Η συνεχής παρακολούθηση και οι μηχανισμοί συνεχούς ανατροφοδότησης θα μας επιτρέψουν να αξιολογήσουμε την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, διασφαλίζοντας ότι παραμένουν αποτελεσματικές και ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες ανάγκες των μαθητών Ρομά. Επιπλέον, η ενδυνάμωση των μαθητών Ρομά μέσω της εκπαίδευσης δεν αποτελεί μόνο επένδυση στο μέλλον τους, αλλά και ένα σημαντικό βήμα προς την οικοδόμηση ισχυρότερων, πιο συνεκτικών κοινοτήτων για όλους. Ανυψώνοντας τις περιθωριοποιημένες κοινότητες και τα άτομα της κοινωνίας μας, συμβάλλουμε σε ένα πλουσιότερο μωσαϊκό πολιτισμικής πολυμορφίας που ωφελεί όλους. Η επιτυχία των μαθητών Ρομά αντανακλά θετικά τη συλλογική μας δέσμευση για κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, είναι αναμφισβήτητο ότι πρέπει να υιοθετήσουμε μια ολιστική και διατομεακή προσέγγιση που περιλαμβάνει όχι μόνο ακαδημαϊκή υποστήριξη, αλλά και συναισθηματικούς και κοινωνικούς πόρους. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση ενός περιβάλλοντος όπου οι μαθητές Ρομά αισθάνονται ασφαλείς να εκφράσουν την ταυτότητά τους και ενθαρρύνονται να επιδιώξουν τις φιλοδοξίες τους χωρίς φόβο διακρίσεων ή αποκλεισμού.

Για να θεσμοθετηθεί ο προτεινόμενος μηχανισμός αντιμετώπισης των ποσοστών εγκατάλειψης των μαθητών Ρομά στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών πολιτικών και να εξασφαλιστεί μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, θα πρέπει να εφαρμοστούν διάφορες βασικές στρατηγικές. Πρώτον, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα **σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης (EWMS)**, ως προληπτικός μηχανισμός σχεδιασμένος να εντοπίζει συστηματικά και να υποστηρίζει τους μαθητές Ρομά που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ενώ μία από τις πιο άμεσες και ισχυρές παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να εφαρμόσουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς είναι η **επέκταση των μηχανισμών οικονομικής στήριξης** για τους μαθητές Ρομά που είναι εγγεγραμμένοι σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η ενίσχυση των ειδικών για τον κλάδο επαγγελματικών διαδρομών με **μαθητείες που εστιάζουν στους Ρομά** θα μπορούσε να συμπληρώσει τη βελτίωση των **ειδικών για τους Ρομά προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και καθοδήγησης**, καθώς ένα κρίσιμο κενό στα τρέχοντα συστήματα εκπαιδευτικής υποστήριξης για τους νέους Ρομά είναι η έλλειψη εξατομικευμένης επαγγελματικής συμβουλευτικής. Δεδομένων των υψηλών ποσοστών εγκατάλειψης, είναι απαραίτητο να εισαχθούν πιο **ευέλικτα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης** που μπορούν να καλύψουν τις ιδιαίτερες ανάγκες των νέων Ρομά, καθώς πολύ συχνά οι οικογένειες Ρομά αντιμετωπίζουν αστάθεια και υψηλά επίπεδα απουσιών λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων ή εργασίας.

Οι μαθητές Ρομά αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις λόγω διακρίσεων και προκαταλήψεων στα σχολεία, και αυτές οι εμπειρίες συχνά οδηγούν σε απομάκρυνση από την εκπαίδευση, συμβάλλοντας στα υψηλά ποσοστά εγκατάλειψης. Για να μειωθεί αυτό το πρόβλημα, οι ενδιαφερόμενοι φορείς πρέπει να εφαρμόσουν στοχευμένες πολιτικές που εστιάζουν τόσο στη **μείωση των διακρίσεων** στο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και στην **προετοιμασία των εκπαιδευτικών** να συνεργάζονται αποτελεσματικά με τους μαθητές Ρομά. Τέλος, η συμμετοχή των οικογενειών Ρομά στην εκπαίδευση των παιδιών τους είναι κρίσιμη για τη μείωση των ποσοστών εγκατάλειψης. Ωστόσο, πολλοί γονείς Ρομά αντιμετωπίζουν προκλήσεις στην εμπλοκή τους με το σχολικό σύστημα λόγω γλωσσικών φραγμών, δυσπιστίας προς τους θεσμούς ή

έλλειψης κατανόησης του εκπαιδευτικού συστήματος. Είναι επομένως σημαντικό να ενισχυθούν **τα συστήματα κοινωνικής συμμετοχής και οικογενειακής υποστήριξης**.

Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα ισχυρό **σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης** για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών παρέμβασης. Οι τακτικές αξιολογήσεις, οι εκτιμήσεις επιπτώσεων και η συλλογή δεδομένων θα επιτρέψουν στους ενδιαφερόμενους φορείς και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να βελτιώσουν τις προσεγγίσεις τους και να προσαρμόσουν τα μέτρα με βάση τα στοιχεία και την έρευνα. Οι νομικές προστασίες κατά των διακρίσεων πρέπει επίσης να ενισχυθούν στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών πολιτικών, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι μαθητές Ρομά έχουν ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση, με την υποστήριξη πλαισίων κατά των διακρίσεων, εκπαίδευσης ευαισθητοποίησης των δασκάλων και μηχανισμών που επιβάλλουν αυτά τα μέτρα και τα προστατεύουν.

Με την ενσωμάτωση αυτού του μηχανισμού στα εθνικά και περιφερειακά εκπαιδευτικά πλαίσια, μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι οι πολιτικές για την ένταξη των μαθητών Ρομά στην εκπαίδευση όχι μόνο εφαρμόζονται αποτελεσματικά, αλλά και διατηρούνται με την πάροδο του χρόνου, και ότι τα ποσοστά εγκατάλειψης μειώνονται. Αυτή η προσέγγιση θα οδηγήσει σε συστημική αλλαγή, παρέχοντας στους μαθητές Ρομά ισότιμες εκπαιδευτικές ευκαιρίες και προωθώντας τη μακροπρόθεσμη ακαδημαϊκή και κοινωνική τους επιτυχία.

5. Αναφορές

Ballard Brief. (n.d.). *Lack of educational opportunities for the Roma people in Eastern Europe*. Brigham Young University. <https://ballardbrief.byu.edu/issue-briefs/lack-of-educational-opportunities-for-the-roma-people-in-eastern-europe>

Percy-Smith, B., Larkins, C., & Bereményi, Á. (2015). *Supporting the Participation and Empowerment of Young Roma: A Participatory Practice Guide for Professionals*. https://clock.uclan.ac.uk/16848/1/PEER_guide_Professionals%20Dec%20%2015_for%20publication.pdf

Council of Europe. (n.d.). *Roma Youth Participation – About the project*. Retrieved July 24, 2025, from <https://www.coe.int/en/web/youth-roma/about-the-project>

Council of Europe. (n.d.). *Romani language policy and inclusion*. Retrieved July 24, 2025, from <https://www.coe.int/en/web/language-policy/romani>

Council of Europe. (n.d.). *The City of Patras and the university join forces for the benefit of Roma pupils*. Retrieved July 24, 2025, from <https://www.coe.int/es/web/interculturalcities/-/the-city-of-patras-and-the-university-join-forces-for-the-benefit-of-roma-pupils>

EEA Grants. (n.d.). *Roma inclusion and social programs*. Retrieved July 24, 2025, from <https://eeagrants.org/topics-programmes/social-inclusion-youth-employment-and-poverty-reduction/roma-inclusion-and>

EEA Grants Greece. (n.d.). *Programme B: Supporting Roma education initiatives*. Retrieved July 24, 2025, from <https://www.eeagrants.gr/programmes/programme-b/?lang=en>

EPALE. (n.d.). *Empowering Roma students through peer support for vocational education and inclusion*. Retrieved July 24, 2025, from <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/empowering-roma-students-through-peer-peer-support-vocational-education-pathway-inclusion-and>

Eurocities. (n.d.). *Breaking barriers to Roma children's education and inclusion*. Retrieved July 24, 2025, from <https://eurocities.eu/latest/breaking-barriers-to-roma-childrens-education-and-inclusion/>

Eurydice. (n.d.). *Serbia: Enhancing support for Roma students through pedagogical assistance*. Retrieved July 24, 2025, from <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/serbia-enhancing-support-roma-students-through-pedagogical-assistance>

European Roma Rights Centre (ERRC). (n.d.). *Barriers to the education of Roma in Europe: A position paper*. Retrieved July 24, 2025, from <https://www.errc.org/reports-and-submissions/barriers-to-the-education-of-roma-in-europe-a-position-paper-by-the-european-roma-rights-center>

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2019). *Working with Roma: Summary report*. Retrieved July 24, 2025, from https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-working-with-roma-summary_en.pdf

European Wergeland Centre (EWC). (n.d.). *Support for education of Roma*. Retrieved July 24, 2025, from <https://theewc.org/support-for-education-of-roma/>

International Step by Step Association (ISSA). (n.d.). *Synthesis and policy recommendations on Roma inclusion*. Retrieved July 24, 2025, from [https://www.issa.nl/sites/default/files/www-issa/pdf/Publications/equity/Syntesis%20and%20Policy%20Recommendations_web%20\(1\).pdf](https://www.issa.nl/sites/default/files/www-issa/pdf/Publications/equity/Syntesis%20and%20Policy%20Recommendations_web%20(1).pdf)

OECD. (n.d.). *Inclusion of Roma students in Europe*. Retrieved July 24, 2025, from https://www.oecd.org/en/publications/inclusion-of-roma-students-in-europe_8ce7d6eb-en.html

School Education Gateway. (n.d.). *Promoting inclusion of Roma communities*. Retrieved July 24, 2025, from <https://school-education.ec.europa.eu/en/discover/news/promoting-inclusion-roma-communities>

School Education Gateway. (n.d.). *Roma children and family involvement*. Retrieved July 24, 2025, from <https://school-education.ec.europa.eu/en/discover/expert-views/roma-children-family-involvement>

The Bell Foundation. (n.d.). *Guidance on language background for Roma learners*. Retrieved July 24, 2025, from <https://www.bell-foundation.org.uk/resources/guidance/language-background/roma-learners/>

Welsh Government. (n.d.). *Celebrate and participate: Education guidance for Gypsy, Roma, and Traveller children*. Retrieved July 24, 2025, from <https://www.gov.wales/celebrate-and-participate-education-guidance-support-gypsy-roma-and-traveller-children-and-young>

6. Παραρτήματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ Γ: ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΥΠΑΘΕΙΑΣ (SEVI)

Σκοπός: Προσδιορισμός των μαθητών Ρομά που διατρέχουν υψηλό κοινωνικοοικονομικό κίνδυνο, προκειμένου να δοθεί προτεραιότητα στην υποστήριξή τους.

Δείκτης	Περιγραφή	Βαθμολογία (0–2)
Εισόδημα νοικοκυριού κάτω από το εθνικό όριο φτώχειας	Επαλήθευση μέσω εγγράφων ή αξιολόγησης διαμεσολαβητή	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
Κατάσταση στέγασης (προσωρινή/άτυπη/χωρίς ιδιοκτησία)	Με βάση συνέντευξη με μαθητή/γονέα ή σχολικό αρχείο	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
Επίπεδο εκπαίδευσης γονέα (καμία ή ατελής)	Υψηλότερο επίπεδο μεταξύ των γονέων	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
Μέγεθος νοικοκυριού (5+ εξαρτώμενα μέλη)	Συνολικός αριθμός ατόμων στο νοικοκυριό	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2

Πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (νερό/ηλεκτρικό ρεύμα/θέρμανση)	Όλα λείπουν = 2, μερικά = 1, όλα = 0	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
Φοιτητική απασχόληση ή καθήκοντα φροντίδας	Αναφορά από τον ίδιο ή την οικογένεια	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
Αναπηρία στο νοικοκυριό	Από τον ίδιο ή μέλος της οικογένειας	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2
Εμπόδια εγγράφων/νομικού καθεστώτος λόγω	Προβλήματα με έγγραφα ταυτότητας, διαμονής ή εγγραφής	☐ 0 ☐ 1 ☐ 2

Συνολική βαθμολογία: ____ / 16

Επίπεδο κινδύνου: Χαμηλό (0-4) Μέτριο (5-9) Υψηλό (10-16)

Επανεξέταση από: _____ Ημερομηνία: _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ Δ: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Σκοπός: Παρακολούθηση περιστατικών συμπεριφοράς και κοινωνικής απομόνωσης για την επισήμανση ψυχοκοινωνικού κινδύνου.

Ημερομηνία	Όνομα μαθητή	Τάξη/Εκπαιδευτής	Τύπος περιστατικού	Περιγραφή	Λήφθηκαν μέτρα	Παραπομπή	Ημερομηνία παρακολούθησης

Αριθμός περιστατικών (τελευταίοι 3 μήνες): ____

Έχει ξεκινήσει το σχέδιο παρέμβασης; Ναι Όχι

Επανεξέταση από: _____ Ημερομηνία: _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ Ε: ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Σκοπός: Συλλογή ποιοτικών ανησυχιών των εκπαιδευτικών σχετικά με την ευημερία και τους κινδύνους των μαθητών.

Όνομα εκπαιδευτικού	Ημερομηνία	Όνομα μαθητή	Κύρια ανησυχία που παρατηρήθηκε	Λεπτομέρειες (προαιρετικό)	Επίπεδο επείγοντος	Προτεινόμενη συνέχεια

Έχει ξεκινήσει η παρακολούθηση; Ναι Όχι

Παραπομπή σε: _____

Λάβατε ανατροφοδότηση; Ναι Όχι

Υπογραφή εκπαιδευτικού: _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ Ε: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Σκοπός: Παρακολούθηση της προόδου του μαθητή προς την ολοκλήρωση της ΕΕΚ και της διατήρησης με την πάροδο του χρόνου.

Όνομα μαθητή	Έτος	Επίπεδο προγράμματος	Διάρκεια	Δείκτες	Βαθμολογία

Συνολική βαθμολογία κινδύνου για το τρέχον εξάμηνο: ____ / 6

Κατάσταση διατήρησης: Σε κίνδυνο Σταθερή Βελτιώνεται

Επανεξέταση από: _____ Ημερομηνία: _____

